

Jornada Comissariat d'exposicions d'art contemporani i programacions

Pati Manning, Barcelona, 14 de novembre 2023

Espai 13: lògica interna i context canviant

Martina Millà Bernad, Cap d'exposicions de la Fundació Joan Miró, Barcelona

L'Espai 10 de la Fundació Joan Miró va ser creat el 1978 perquè els artistes joves tinguessin un espai a Barcelona on poder exposar i també debatre els corrents artístics i teòrics que en aquell moment tenien vigència. Pensem aquí en el llegendari enfrontament entre el bàndol de la pintura, representat per Antoni Tàpies, i el bàndol més jove del conceptual català, representat pel Grup de treball. L'Espai 10 va donar cabuda a aquest tipus de noves expressions, vinculades a l'art conceptual, i s'hi van enfilear exposicions i performances, algunes tan llegendàries com la de Jordi Benito, que va acabar amb l'arribada de la policia i amb un bassal de sang de vedella que va costar molt de netejar. Però també hi van exposar Fina Miralles, Susana Solano, Jaume Plensa i tants altres. Aquells anys els termes "comissari" o "curador" encara no s'utilitzaven. Només hi havia "crítics d'art" que feien exposicions o artistes que presentaven la seva obra sense la intercessió de cap intermediari.

Amb l'ampliació de l'edifici de la Fundació Miró a finals dels 1980s, sota la presidència d'Oriol Bohigas, l'Espai 10 passà a ser la botiga de merchandising i la seva programació passà a l'Espai 13, al soterrani, un canvi que en el seu moment no va estar exempt de crítiques. Des d'aleshores, l'Espai 13 ha funcionat com a observatori i plataforma de difusió d'artistes locals i internacionals. En molts casos, ha proporcionat la primera experiència "institucional" per a aquests artistes i comissaris. Això s'ha traduït en un diàleg i negociació amb la Fundació Miró a nivell de contractació, producció, finançament i mediació entre Direcció, equip,

comissària i artistes. És així com l'Espai 13 ha anat construint la seva idiosincràsia, sempre atent a un context barceloní que no para mai de canviar. A partir d'aquesta idiosincràsia i de l'adaptació als canvis detectats en les tendències teòriques i les pràctiques artístiques, però també en el propi context, a còpia d'anys ha anat sorgint també una lògica interna que ha guiat les temàtiques tractades als cicles d'Espai 13 dels darrers 15 anys, que és el període que m'he estat encarregant de la seva programació. Aquestes temàtiques també han estat decisives a l'hora d'escollir les persones que havien de tenir cura d'aquests cicles. És amb elles i amb els artistes proposats que ha anat sorgint l'històric del mateix espai, que també ha contribuït a articular aquest relat intern any rere any.

Podríem dir que aquesta manera de programar va començar el 2008 arran del cessament de Ferran Barenblit com a director del centre d'art Santa Mònica. Aquest fet, que suposà la pèrdua d'un centre d'art contemporani a Barcelona i que va portar tanta cua (recordem tots els anys perduts amb el projecte fallit del Canòdrom fins a la inauguració del Centre d'art Fabra i Coats), em va fer entendre que l'Espai 13 havia de tornar a programar amb un focus més local. Després d'un cicle a cura de Jorge Díez entorn a l'empremta de Joan Miró sobre l'art jove espanyol l'any del 25è aniversari de la mort del pintor, els encàrrecs esdevingueren temàtics i van ser confiats a comissaris o artistes, en el cas de Tres, coneixedors de l'escena local. Aquesta nova fase va començar amb el cicle comissariat per David Armengol, una exploració de l'escena local a partir de la idea de "perplexitat", un estat d'ànim que una enquesta identificava amb la societat catalana d'aquell moment. Des d'aleshores els encàrrecs s'han centrat en temàtiques que afecten directament la pràctica artística, fins arribar al 2023, amb *Fixacions per minut*, un cicle comissariat pels madrilenys Yaby, sobre lectures i les maneres de llegir dels artistes.

A partir d'aquests encàrrecs, els comissaris seleccionats proposen una sèrie d'artistes que es consensuen amb la Fundació, amb la idea que realitzaran projectes nous, concebuts especialment per a l'Espai 13, i per als quals hi ha un pressupost de producció. El pressupost global de l'Espai 13 també inclou els honoraris de comissàries i artistes, que signen contractes específics amb la Fundació Miró. Els comissaris assumeixen la gestió compartida del pressupost amb la Fundació i es relacionen amb els diferents departaments de la institució mitjançant reunions tècniques i els canals de comunicació habituals. També es comprometen a escriure els textos vinculats al cicle i a cadascuna de les exposicions i se'ls demana que ajudin a promoure-les i a fer-ne difusió. Tot això, que pot semblar obvi, de vegades no ho és tant. És aleshores que la gestió d'expectatives i de conflictes esdevé fonamental. De vegades, els artistes, sobretot si són internacionals, o els comissaris, si no coneixen prou bé la Fundació Miró o el context barceloní, ni coneixen prou bé la lliga en què juga l'Espai 13, es poden arribar a sentir decebuts en arribar a Barcelona. En aquests casos és important fer molta pedagogia i, si cal, fer ús dels anomenats *access riders* per tal que tant la institució com els seus col·laboradors externs es coneguin i evitin malentesos. Arran de situacions difícils, la Fundació Miró està treballant en el desplegament de protocols d'inclusió i no discriminació, a més del programa d'accessibilitat que fa anys que duu a terme, amb activitats específiques i formació dels equips.

En conclusió, podríem dir que les "bones pràctiques" es van implementant a mesura que es van generant situacions que demanen una revisió dels procediments habituals. Fins i tot podríem dir que el sector de l'art contemporani és capdavanter en aquest tipus d'exigències que les institucions veteranes com la Fundació Miró van havent d'entomar i de satisfer si no volen quedar desconnectades del tipus de debats i problemàtiques que l'Espai 10 i 13, ja fa quaranta-cinc anys, van ser creats per acollir i sostenir.